

גמ' יומא י.

זוטרא דאחורי דתני רב יוסף תירס זה פרס אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום ר' יהודה ברבי אלעאי עתידה רומי שתפול ביד פרס קל וחומר ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדיים נפלו כשדיים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים אינו דין שיפלו רומיים ביד פרסיים אמר רב עתידה פרס שתפול ביד רומי אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב בנויי ביד סתורי אמר להו אין גזירת מלך היא איכא דאמרי אמר ר' (ליה) אינהו נמי הא קא סתרי כי כנישתא

מהר"ל נצח ישראל פכ"א

ובענין ד' מלכויות אלו הם מפקקים במלכות ישמעאל. כי יש היו אומרים כי מלכות רביעית הוא מלכות ישמעאל, כי הוקשה להם כי היא חיה גדולה מאוד וראוי לתת למלכות זה כח חיה רביעית ואם לא כן מאי מלכות זה. אבל מדברי חכמים אשר הם יודעים מצפוני התורה וסוד המלכויות כלם, והם בארו כי אינה מלכות רביעית ודבר זה ידעו בבירור ונמור מחמת כמה דברי חכמה. אמנם ממה שאמרו כי מלכות מעלתם ולמלכותם. ואם מלכות ישמעאל מלכות תקיפה. מ"מ אינו בכלל ד' מלכויות אשר קבלו מלכות קדישין עליונים, ואין ראיה מן הממשלה והשלטון. אבל עיקר הפירוש כי מלכות ישמעאל ומלכות פרס הכל מלכות אחד, כי אלו ד' מלכויות הם מחולקים בהנהגתם ואין זה כמו זה, וכמו ומה תראה כי הד' מלכויות הם מחולקים במעשיהם שאין זה כזה. והדברים האלו ידועים למה מלכות זה מיוחד בדבר זה ומלכות אחר מיוחד בדבר אחר. וכמו שהד' רוחות הם מחולקים כך מחולקים אלו ד' מלכויות שהם נגד אלו ד' רוחות והם מחולקים. ופרס ומלכות ישמעאל הם מלכות אחד כאשר הנהגותיהם ומעשיהם שווים, ודבר ידוע הוא כי מלכות פרס ומלכות ישמעאל הם דומים ושונים בעניניהם ובהנהגותיהם ואין כאן קשיא כלל:

ובפ"ק דע"ז (ב' ע"ב) קאמר מאי שנא דחשיב טפי הני תרי מלכות' דהיינו מלכות פרס ומלכות רביעית משום דמשכי מלכותיהו עד ביאת המשיח. ויש לשאול על שתי מלכויות אלו למה מלכות שלהם נמשך עד מלך המשיח ולא מלכות בבל ולא מדי. וכל אלו הדברים תבין מן הדברים אשר אמרנו למעלה. כי אלו ד' מלכויות הם מתחייבין ד' צדיקין כמו שאמרנו, ואלו ד' צדיקין יש בהן שני צדיקין שהם צד הימין צד השמאל שהם שקולים ושונים. ובפ"ק דיומא (י' ע"א) אמר ר' יהושע

ומחלוקת החכמים האלו הם דברים נפלאים מאוד, יש לך להבין אותם כל הדברים אשר בארנו לך, כי אלו שני מלכויות הם נמשכים עד המשיח. ומחלוקתם איזה יהיה בסוף כי אף שאמרנו כי אלו שני מלכויות הם מתדמים במשיכת המלכות, אבל שיהיו שניהם נמשכים לגמרי עד זמן המשיח דבר זה א"א. כי יש לאלו ב' מלכויות בחינות מחולקות שאין זה כמו זה, ולפיכך אי אפשר שלא יהיה האחד גובר על השני אותו שהוא מוכן ביותר לזה:

אדרת אליהו

דברי הימים א א, יג

מחציו ולמעלה. וכן ע' אוטות והם ע"ב עם עשו וישמעאל דעל עשו נאמר גוי כמ"ש שני גוים בבסנך ועל ישמעאל נאמר לגוי גדול אשימנו. ומשום דלא

רמב"ן במדבר כד, כא (המצונזר)

דבר מפורסם מדברי רבותינו²⁵⁴ כי החיה הרביעית שראה דניאל היא רומי אשר הגלתנו, והיא אשר תאבד ביד המשיח. ואל תשתומם בה מפני ור"א נשתבש בזה (כאן²⁵⁹ ובדניאל ז, יד²⁶⁰) והכנים בהם²⁶¹ מלכות ישמעאל כי נפל פחדם עליו, וטען ואיך לא תמנה מלכות גדולה ועצומה כמותה. וזאת הטענה מחסרון דעת, כי הארבע מלכויות שראה דניאל כולן עומדות זו אחר זו, כל אחת גוברת על הקודמת ותופסת המלכות ממנה²⁶², וכל אחת ממשכת בישראל שעבוד וגלות בימי מלכותה. ולכך הראה דניאל בחלומו כי ישתעבדו בנו הכשדים²⁶³, ואחריהם יתפסו הפרסיים המלכות וישתעבדו בנו, ואחריהם במקומם היונים, ואחר כך יגברו הרומיים וישעבדו אותנו עד עת קץ, כי לא תפסק מלכותם רק ביד הגואל.

מהר"ל חידושי אגדות

ומקשה מאי שנא הני דחשיב, ומאי [שנא] הני דלא חשיב ומתיר דהני תרתי משכי מלכותיהו עד מלכות המשיח. יש לך להבין דברי חכמים, כי מה שכלל כל העולם, הוא מלכות אדום ומלכות ישמעאל. כי מלכות ישמעאל ומלכות פרס נחשבים כמו מלכות אחד לגמרי, כי יש להם שייכות זה לזה. וכן כל מלכות רומי אע"פ שמלכים הרבה להם הכל מלכות אדום, וכן מלכות ישמעאל ומלכות פרס הכל אחד, כי האומות שיש להם שייכות זה לזה הם נחשבים כאחד. ומפני כי אי אפשר שיהיה העולם נמסר לאומה אחת, כי אין האומות דבקים באהדתו יתברך יהיו שני מלכויות.

הגר"א שיר השירים א, ב

ששבעים פנים לתורה⁵⁵, ובכל מקום שחושב שבעים, להם שני כללים [הכוללים את כולם⁵⁶], כמו שבעים אומות⁵⁷ [עם עשו וישמעאל⁵⁸]. וכן